

การศึกษาการใช้สัมพันธภาพบำบัดต่อพฤติกรรมการดูแลตนเองด้านสุขภาพจิต
ในผู้ป่วยโรคซึมเศร้า โรงพยาบาลพระนครศรีอยุธยา

นางสาวณัฐกานต์ ไพศาล

โครงการศึกษาอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช
คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2549
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A STUDY OF USING THERAPEUTIC RELATIONSHIP ON PSYCHOLOGICAL
SELF-CARE BEHAVIORS IN PERSON WITH DEPRESSIVE DISORDERS,
PRANAKORN SRI AYUTTHAYA HOSPITAL

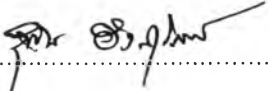
Miss Nuttakan Paisal

An Independent Study in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Nursing Science in Mental Health and Psychiatric Nursing
Faculty of Nursing
Chulalongkorn University
Academic Year 2006

หัวข้อโครงการศึกษาอิสระ   การศึกษาการใช้สัมพันธภาพบำบัดต่อพฤติกรรมการดูแลตนเอง
ด้านสุขภาพจิตในผู้ป่วยโรคซึมเศร้า
โรงพยาบาลพระนครศรีอยุธยา
โดย   นางสาวณัฐกานต์ ไพศาล
สาขาวิชา   การพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช
อาจารย์ที่ปรึกษา   รองศาสตราจารย์ ดร. อรพรรณ ลีอนุญวัธชัย

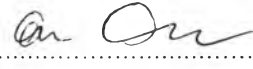

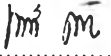
คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นำโครงการศึกษาอิสระฉบับนี้
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรบัณฑิต

 .....คณบดีคณะพยาบาลศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ร.ต.อ.หญิง ดร. ยุพิน อังสุโรจน์)

คณะกรรมการสอบโครงการศึกษาอิสระ

 .....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. จินตนา ยูนิพันธุ์)

 .....อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.อรพรรณ ลีอนุญวัธชัย)

 .....กรรมการ
(นางเพชรี คันธสายบัว)

ณัฐกานต์ ไพศาล : การศึกษาการใช้สัมพันธภาพบำบัดต่อพฤติกรรมการดูแลตนเอง
ด้านสุขภาพจิตในผู้ป่วยโรคซึมเศร้า โรงพยาบาลพระนครศรีอยุธยา

(A STUDY OF USING THERAPEUTIC RELATIONSHIP ON PSYCHOLOGICAL
SELF-CARE BEHAVIORS IN PERSON WITH DEPRESSIVE DISORDERS,
PRANAKORN SRI AYUTTHAYA HOSPITAL)

อาจารย์ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ ดร. อรพรรณ ลือบุญวัชชัย, 128 หน้า

การศึกษานี้เป็นการดำเนินโครงการศึกษาอิสระ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการใช้
สัมพันธภาพบำบัดในผู้ป่วยโรคซึมเศร้า แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลพระนครศรีอยุธยา โดย
เปรียบเทียบพฤติกรรมการดูแลตนเองด้านสุขภาพจิต ของผู้ป่วยโรคซึมเศร่าก่อนและหลังการใช้
สัมพันธภาพบำบัด กลุ่มตัวอย่างคือผู้ป่วยโรคซึมเศร้า จำนวน 20 คน ซึ่งคัดเลือกแบบ
เฉพาะเจาะจงตามคุณสมบัติที่กำหนดไว้ เครื่องมือในการศึกษาคือ คู่มือการใช้สัมพันธภาพบำบัด
ซึ่งพัฒนาโดยใช้แนวคิดทฤษฎีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของ Peplau (1952) และแบบวัด
พฤติกรรมการดูแลตนเองด้านสุขภาพจิต สร้างโดย จินตนา ยูนิพันธ์ (2534) ซึ่งเครื่องมือทั้ง 2 ชุด
ได้ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน และหาค่าความเที่ยงของ
แบบวัดพฤติกรรมการดูแลตนเองด้านสุขภาพจิต ได้ค่าความเที่ยงของแบบวัด เท่ากับ 0.94 วิเคราะห์
ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบค่าที (paired t-test)

สรุปผลการศึกษา

พฤติกรรมการดูแลตนเองด้านสุขภาพจิตในผู้ป่วยโรคซึมเศร้า หลังการใช้สัมพันธภาพบำบัด
สูงกว่าก่อนการใช้สัมพันธภาพบำบัด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สาขาวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช

ปีการศึกษา 2549

ลายมือชื่อนิสิต.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

4877807836 : MAJOR MENTAL HEALTH AND PSYCHIATRIC NURSING

KEY WORD : THERAPEUTIC RELATIONSHIP/PSYCHOLOGICAL SELF-CARE BEHAVIORS
/ PERSON WITH DEPRESSIVE DISORDERS

NUTTAKAN PAISAL : A STUDY OF USING THERAPEUTIC RELATIONSHIP ON
PSYCHOLOGICAL SELF-CARE BEHAVIORS IN PERSON WITH DEPRESSIVE
DISORDERS, PRANAKORN SRI AYUTTHAYA HOSPITAL. INDEPENDENT STUDY
ADVISOR : ASSOC. PROF. ORAPHUN LUEBOONTHAVATCHAI., Ph.D.,128 pp.

The purpose of this independent study project was to compare the psychological self-care behaviors in person with depressive disorder at the out-patient department of Pranakorn Sri Ayuthaya Hospital before and after using therapeutic relationship. The sample consisted of 20 persons with depressive disorders which were selected according to a set of criteria. The study instruments were the manual for using therapeutic relationship which was developed based on Peplau's Interpersonal Relations Theory (1952) and psychological self-care behaviors scale developed by Jintana Yunibhand (B.E.2534B). The instruments were examined for content validity by three professional experts and test for reliability of the scale. The reliability of the scale was 0.94. Statistical techniques used for data analysis were percentage, mean, standard deviation and paired t-test.

Major finding was as follows

The psychological self-care behaviors in person with depressive disorder after using therapeutic relationship was significantly higher than before using therapeutic relationship at p.05 level.

Field of study Mental Health and Psychiatric Nursing
Academic year 2006

Student's signature.....

Nuttakan Paisal

Advisor's signature.....

Oraphun Lueboonthavatchai

กิตติกรรมประกาศ

โครงการศึกษาอิสระฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาของ รองศาสตราจารย์ ดร.อรพรรณ ลีอนุญธวัชชัย อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการศึกษาอิสระผู้ซึ่งให้ความรู้ ให้คำปรึกษา เอาใจใส่ และให้กำลังใจตลอดมา ผู้ศึกษารู้สึกซาบซึ้ง และประทับใจในความเมตตาของท่าน และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.จินตนา ยูนิพันธุ์ ประธานสอบโครงการศึกษาอิสระ และอาจารย์เพชร คันธสายบัว กรรมการสอบโครงการศึกษาอิสระที่ให้ความรู้ คำแนะนำ และชี้แนะแนวทางในการแก้ไขโครงการศึกษาอิสระให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น รวมทั้งอาจารย์ ดร.เพ็ญพัทธ์ อูทิศ อาจารย์ ดร.รังสิมันต์ สุนทรไชยา และคณาจารย์ทุกท่าน ที่ให้ความรู้ ตลอดจนให้แนวคิดต่อการพัฒนาตนเองในวิชาชีพพยาบาล ซึ่งผู้ศึกษาจะยึดถือเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตในวิชาชีพพยาบาลตลอดไป

ขอขอบพระคุณ คุณกัญญาพิชญ์ จันทรนิยม และผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่อนุญาตให้ใช้เครื่องมือในการศึกษา และได้กรุณาตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาคั้งนี้

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการ หัวหน้ากลุ่มการพยาบาล หัวหน้างานผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลพระนครศรีอยุธยา ที่ได้ให้โอกาสศึกษา ขอขอบคุณแพทย์หญิงนิอร คำเนตร คุณจุไรรัตน์ เมืองหมุด และทีมงานจิตเวชโรงพยาบาลพระนครศรีอยุธยาทุกท่าน และบุคลากรที่เกี่ยวข้องที่ให้ความร่วมมือให้กำลังใจ ช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ศึกษาเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณกรมสุขภาพจิตที่สนับสนุนทุนตลอดการศึกษา เจ้าหน้าที่คณะพยาบาลศาสตร์ทุกท่าน ที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการติดต่อเอกสารในการศึกษา ขอขอบคุณพี่น้องๆ เพื่อนร่วมรุ่นทุกคน ทั้งหลักสูตรในเวลาและนอกเวลาที่ได้ให้ความช่วยเหลือ ให้กำลังใจแก่ผู้ศึกษา

ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้ชีวิต ปัญญา ความเข้มแข็ง และความอดทน รวมทั้งบุคคลอันเป็นที่รักทุกๆคน ที่สนับสนุน ช่วยเหลือและเป็นกำลังใจตลอดมา จนบรรลุวัตถุประสงค์ของการศึกษาในครั้งนี้

ท้ายสุดนี้ คุณค่าและประโยชน์ที่มีในโครงการศึกษาอิสระ ผู้ศึกษาขอมอบแด่กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นผู้ป่วยโรคซึมเศร้า และผู้ป่วยจิตเวชทุกท่าน ขอให้มีความสุขกาย สุขภาพใจที่แข็งแรงตลอดไป

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ซ
บทที่ 1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	6
แนวเหตุผลและสมมุติฐาน.....	7
ขอบเขตการศึกษา	9
คำจำกัดความที่ใช้ในการศึกษา	9
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	11
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	12
ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับโรคซึมเศร้า	13
พฤติกรรมการดูแลตนเองด้านสุขภาพจิตของผู้ป่วยโรคซึมเศร้า.....	33
แนวคิดสัมพันธภาพบำบัด.....	41
การใช้สัมพันธภาพบำบัดเพื่อพัฒนาพฤติกรรมการดูแลตนเองในผู้ป่วย โรคซึมเศร้า	51
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	56
บทที่ 3 วิธีดำเนินการศึกษา	
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	61
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา.....	62
วิธีการดำเนินการ	69
การวิเคราะห์ข้อมูล	78
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	79
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	93
รายการอ้างอิง	104

	หน้า
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ	109
ภาคผนวก ข สถิติที่ใช้ในการศึกษา	111
ภาคผนวก ค ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	114
ภาคผนวก ง แบบฟอร์มพิทักษ์สิทธิ์	124
ประวัติผู้เขียนโครงการศึกษาอิสระ	128

สารบัญตาราง

ตาราง ที่		หน้า
1	ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ สมรส อาชีพ รายได้ต่อเดือน จำนวนครั้งของการฆ่าตัวตาย และประวัติการเจ็บป่วยของบุคคลในครอบครัว.....	80
2	เปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมการดูแลตนเองด้านสุขภาพจิตของผู้ป่วยโรคซึมเศร้า ก่อนและหลังการศึกษา.....	81
3	เปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมการดูแลตนเองด้านสุขภาพจิต รายข้อด้านการรู้จักตนเองของผู้ป่วยโรคซึมเศร้า ก่อนและหลังการศึกษา.....	82
4	เปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมการดูแลตนเองด้านสุขภาพจิต รายข้อด้านการติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพของผู้ป่วยโรคซึมเศร้า ก่อนและหลังการศึกษา.....	84
5	เปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมการดูแลตนเองด้านสุขภาพจิต รายข้อด้านการใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ ของผู้ป่วยโรคซึมเศร้า ก่อนและหลังการศึกษา.....	85
6	เปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมการดูแลตนเองด้านสุขภาพจิต รายข้อด้านการเผชิญปัญหาที่เหมาะสมของผู้ป่วยโรคซึมเศร้า ก่อนและหลังการศึกษา.....	83
7	เปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมการดูแลตนเองด้านสุขภาพจิต รายข้อ ด้านการสนับสนุนทางสังคมของผู้ป่วยโรคซึมเศร้า ก่อนและหลังการศึกษา.....	86
8	เปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมการดูแลตนเองด้านสุขภาพจิต รายข้อด้านการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาของผู้ป่วยโรคซึมเศร้า ก่อนและหลังการศึกษา.....	88
9	เปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมการดูแลตนเองด้านสุขภาพจิต รายข้อด้านการดูแลตนเองโดยทั่วไป ของผู้ป่วยโรคซึมเศร้า ก่อนและหลังการศึกษา.....	89